

POST-TRAVMA SÜRECİNDE BİR TASARIM ÖNERİSİ OLARAK MALATYA'DA GEÇİCİ YAŞAM ÜNİTELERİ

Ece Yoltay, ODTÜ, Mimarlık Bölümü
Deniz Can, ODTÜ, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Mimarların en ütopyik fikirlerin dahi mekansallığını kurguladığını ve somut olarak da şekillendirdiğini söyleyen David Harvey, bir meslek tanımı yapmanın ötesinde “mimar” özne kavramını sorgular. Mimar, hayal eden, düşünen, tasarlayan ve bütün bu üretim sürecinin materyallliğini sağlayan öznedir.¹ Dolayısıyla bir durumun ya da eylemin yaratıcısını tanımlarken “mimar” kelimesinin kullanılması, raslantısal değildir. Bu düşünsel ve düşsel yaratıcılığın algılanabilir kılındığı yani üretimin maddeselliği (mesleki bir ifade ile; form üretbilme becerisi) salt estetik bir mesele midir? Bu soruyu Ernst Fisher “Sanatın Gerekliği” adlı kitabında Marx’tan yaptığı alıntıyla irdeler.² Usta bir arıyı çırak bir mimardan ayıran şeydedir cevabı... Muntazam bir işçilikle düzgün bir geometri içinde bal peteğini üreten arıda, işe koyulduğu andan itibaren sonuç ürüne dair bir imge öngörüsü yoktur. Oysa tasarım, tahayyül edildiği andan itibaren başlar. Tasarım sürecinin başlangıcı bağlamdaki analizlerle, ilk eskizlerle başlar ve mekânsal form bu sürecin nihai noktasıdır.

2000’li yıllarla birlikte artan teknik bilginin ve teknolojik gelişmelerin tasarım dünyası üzerinde yarattığı etki, mekân teorisinin ve tasarım bilgisinin praksisini nasıl şekillendirdi? Çarpıcı formların mimarı Peter Eisenman, Anthony Vidler tarafından

kaleme alınan ve Türkçeye “Yaşadığımız Günün Tarihleri: Mimarlıkta Modernizmi İcat Etmek” olarak çevrilen kitabında yazdığı önsözde şu ifadede bulunur:

“Mimarlık sözlüğünde ya da heykel ve resim sözlüklerinde yer alan bütün terimler arasında toplumsal ve siyasal utançla en ilintili olan terim biçimciliktir. Biçimci olmak, mimarlığın retorik simgecilikle dolu toplumsal bir tasarı olduğu duygusunu besleyen herkesin hedefi olmak demektir.”³

Bu, düşünsel ve toplumsal meselesi olmayan ve salt görsel değeri ve algoritmik kompleksitesi olan mimariye bir eleştiridir. Mimari üretimde sosyal, kültürel, ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması, nitelikli ve yaşanabilir bir yapıyı çevrenin üretimi konusunda belirleyici bir tasarım yaklaşımını ve tavrını kurgular. Üstelik bu kavramların salt retorikte kalmaması adına da zaman-mekânsal olarak detaylandırılması gerekmektedir. Dahası mekânın kullanıcısı olan bireyin ya da postmodern ifadeyle deneyimleyicisi olan bedeninin ihtiyaçları ve gündelik pratiklerinin tasarım kararlarında sahip olduğu önemin göz ardı edilmesi, telafisi zor problemlerin oluşmasına kapı aralamaktadır. Afet bölgelerinde yaşamsal ihtiyaçların nasıl karşılan-

çağı meselesi ve post-travma sürecinde sağlıklı ve güvenli yaşam ortamlarının sağlanması, tam da bu kavramların inceltilecek somut gerçekliğe nasıl evrileceğinin zaman-mekansallığını yaratır.

Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin 6 Şubat 2023 depremi sonrası, afet kentlerinden biri olan Malatya'da depremzedeler için üretilmesi planlanan yaşam alanlarını tasarlamak için 18 ve 19 Şubat 2023 tarihlerinde yapmış olduğu çalıştay "mimar" özne tartışmasında önemli bir eylemlilik sağlamıştır. Katılımcı bir üretim sürecine sahip bu çalıştayda, mimarın toplumsal sorumluluğu ve mimarlık etiği üzerine yapılan tartışmalar üzerine önemli bir pratik sunulmuştur. 54 mimar ve plançının kolektif üretimine dayanan bu çalıştayda afet sonrası 2000 kişinin barındığı geçici bir yaşam alanı tasarlanmıştır (Şekil 1). Bu alanın, barınma üniteleri ve sosyal donatıları ile kalıcı bir yapı çevrenin üretilmesine kadar, depremzedelere nitelikli, sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması hedeflenmektedir.

Malatya Yeşilyurt Yeni Yaşam Üniteleri Tasarım Sürecinin Kurgulanması

11 ilde yapıları çevrede ve özellikle konut stokunda büyük yıkıma yol açan 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında barınma ihtiyacı en temel ihtiyaç olarak karşımıza çıktı. Depremzedelerin hava koşullarına, ikincil afetlere ve afet sonrası yaşanan salgınlara karşı kırılganlıklarının azaltılması için geçici yaşam alanlarının,

hayata dönüşü kolaylaştıracak şekilde, hızla oluşturulması gerekmektedir. Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin çalıştay çağrısı ile gönüllü olarak oluşturulan, mesleki profesyonellerden ve öğrencilerden oluşan çalışma grubu, barınma ihtiyacının giderilmesinin yanında depremzedelerin esenliğinin sağlanabileceği yeni yaşam ünitelerinin tasarlanmasına yönelik çalışmalarını katılımcı bir süreç ile projelendirdi. Proje sadece hayatta kalmayı değil, hayata yeniden dönüşü amaç edinerek, yaşam birimlerini sosyal donatılarla beraber tasarlanması üzerine acil yaşam alanları için örnek bir model olarak geliştirildi. Bu çerçevede deprem sonrası fiziksel olarak iyi olmanın yanı sıra, mekanların bireylerin öznel iyi olma haline katkı sağlayabilecek, iyileştirici olma potansiyelleri; sosyal ilişkilere katkısı, mekânın duygusal deneyimi ve bütüncül olarak sağlıklı mekanların oluşturulması tasarımın odak noktasında yer aldı.⁴ Projenin oluşturulmasında üç önemli ilkesel karar tasarım sürecini şekillendirdi. Öncelikle tasarlanan yaşam birimleri hızla ve kolayca üretilebilir ve ihtiyaç dahilinde farklı işlevler için esneklik tanıyabilir olmalıydı. İkincil olarak tasarlanacak yaşam alanları yeni afetlere ve risklere yol açmamalıydı. İçinde yaşayanlarla birlikte dirençli bir topluluk oluşturmak için atılacak her tasarım ve planlama adımının da bu dirençliliğe katkı sağlaması şarttı. Son olarak projenin fizibil (uygulanabilir) olması önemli bir koşuttu. Ekonomik, sosyal ve ekolojik olarak sürdürülebilir olması bu bağlamda büyük önem taşıyordu. Aynı şekilde projenin çevresel ayak izinin en az olması sürdürü-

Şekil 1. Malatya Yeşilyurt Yeni Yaşam Alanı. Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

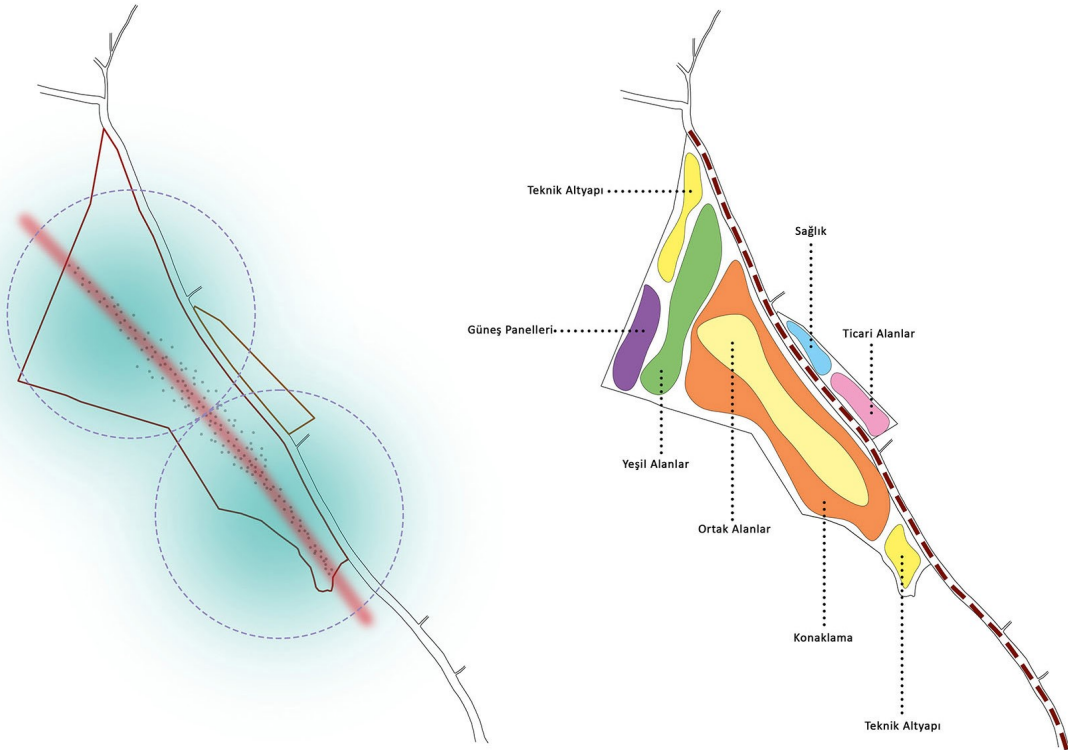
rülebirlirliğini desteklerken; kuraklık, çevre kirliliği ve doğa üzerinde baskının iklim krizi ile her geçen gün daha büyük risklere yol açmaması ve yeni tehlikelerin afetlere dönüşmemesi için bir gereklilikti.

Oluşturulacak fiziksel alan, sosyal ve ekonomik unsurları da şekillendireceği için sadece barınma ihtiyacından ibaret kalmamalı ve yaşayanların kendilerini güvende hissedecekleri, günlük tüm ihtiyaçlarını giderebilecekleri bir kullanım programı hazırlanmalıydı. Afet sonrası afetten etkilenen vatandaşların bir ile üç yıl arasında yaşayabilmesi öngörülen geçici barınma alanlarında, bu süreçte toplumsal yaşamın kesintiye uğramaması için bir mahalle örüntüsünü örnek alacak işleyişte tasarlanması öngörüldü. Hem bu örüntüyü sağlama hem de yaşam birimlerinin yan yana dizilip bir yatakhane kenti haline gelmesinin önüne geçmek için öncelikli olarak ihtiyaç programı listesi ve bu programın mekânsal örüntüleri üzerine çalışmalar yapıldı. İhtiyaç programı vaziyet planının tasarlanmasında önemli girdiler sunarken; modüler olarak tasarlanan yaşam birimlerinin esnek bir araya gelişlerle hem kendi içlerinde hem diğer kullanımlarla mekânsal ilişkilerinin oluşmasında da önemli rol oynadı. İhtiyaç programında sanitasyon alanları, sosyal donatı alanları, sağlık ve idari birimler, gelecekte üretim alanı olarak işlevlendirilecek alanların olmasına öncelikli olarak karar verildi.

Ayrıca bölgenin sosyal ve kültürel özellikleri de tasarım sürecine girdi olarak ele alındı. Akralalık ve komşuluk ilişkilerinin çok gelişkin olduğu ilde bu ilişkilerin yeniden sağlanıp, sürdürülebileceği mekânsal açılımlar farklı ölçeklerde; avlular ve ortak kullanım alanları olarak oluşturuldu.

Vaziyet Planı

Yerel yönetimlerin iş birliği ile önerilen proje alanı Malatya'nın Yeşilyurt İlçesi, Çarmuzu Mahallesi sınırında yer almaktadır. Alan 141.000 metrekareden oluşmakta olup kuzeybatı ve güneydoğu yönünde, güneye doğru daralan ince uzun bir forma sahiptir. Kır-kent arayüzünde bulunan bu alanın batısından geçen üçüncü derece yol, alandan 9.000 metrekarelik bir parçayı ayırarak, çalışma alanını biri diğerinden daha büyük iki parçaya bölmektedir. Eğim hem kuzeybatı yönünde, hem güneydoğu yönünde alanın iki ucunda artarken, proje alanının orta kısmında ortalama %4 eğimli daha korunaklı bir alan oluşturmaktadır. Hâkim rüzgâr yönü güneybatıdır. Proje alanının analizleri doğrultusunda alanın ince uzun formuna uygun olarak alan birbiriyle ilişkili iki mahalden oluşacak şekilde tasarlanmıştır (Şekil 2). Organizasyon şeması oluşturulurken yürünebilirlik ve erişilebilirlik iki önemli ilke olarak ele alınmıştır ve bu sebeple oluşturulan iki mahalın merkezinde barınma birimlerine servis edecek kullanımlar

Şekil 2. Arazi organizasyon şeması. Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

konumlandırılmış ve iki mahal kuzeybatı, güneydoğu yönlerinde uzanan bir yaya aksı ile bağlanmıştır. Sosyal tesisler, yemekhane, çok amaçlı salonlar, çamaşırhane, eğitim birimleri, çocuk oyun alanları, spor alanları, kafe, market ve satış birimlerinden oluşan ortak kullanım alanları alanın mer-

kezinde toplanmış ve tasarlanan yaya aksı ile birbirleri ile ilişkilendirilmiştir (Şekil 3). Barınma alanları ise ortak kullanım alanının çevresinde konumlandırılmıştır. Sağlık, idari, depolama ve ticaret alanları ise yolla yakın ilişkileri nedeniyle alanın daha küçük ikinci parçasında çözülmüştür.

ADA PARSEL BİLGİLERİ:

Yeşilyurt İlçesi / Çarşu mah.

Şekil 3. Malatya Yeşilyurt Yeni Yaşam Alanı vaziyet planı. Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

Tasarlanan yaşam alanında açık ve kapalı alanların birbirleriyle ilişkileri ve bütünlüğüne dikkat edilirken, açık alanların alt ölçek kullanımlarda özelleştiği, üst ölçek kullanımlarda ise yine ölçeğe ve kullanımlara bağlı olarak daha geçirgen olduğu gözlenebilmektedir. Barınma alanlarında birimlerin bir araya gelerek oluşturduğu kümeler, bölgenin sosyo-kültürel yapısı da gözetilerek kendi içine dönük avlular yaratmaktadır. Kümeler 18 ve 22 kişiden oluşabilmektedir. Avluların aile ve komşuluk ilişkilerini destekleyecek sosyalleşme ve kimi zaman domestik üretim mekânı olarak gelişmesi amaçlanmıştır. Avlular günlük sosyal kullanımın en küçük mekanını oluştururken, sosyal donatıların yer aldığı ortak alanlar daha üst düzeyde meydanaşarak kapalı ve açık alanın birlikte çalıştığı, daha geçirgen bir alanı tanımlamaktadır. Kümeler hem sosyal ortak alanlara hem diğer kümelere hiyerarşik olarak daha alt düzeyde olan yaya yolları örüntüsü ile bağlanmaktadır. Ana yaya aksının da yer aldığı ortak alanın taşıt yolu ile bölünmemesi ve bu hat boyunca yürünebilirliğin en üst düzeyde sağlanması için servis ring yolu ortak alanın çeperinde tasarlanmıştır. Buna ek olarak yangın gibi tehlikelere hızlı müdahale edilebilmesi için ikinci bir ring hattı barınma birimlerinin dış çeperinde kurgulanmıştır. Ortak alandaki iki mahale de 500 metrelik yürüme mesafesini aşmadan hizmet veren birer yemekhane, çok amaçlı salon ve çamaşırhane birimleri bulunmaktadır. Bu birimlerin boyutları mahallerde yaşayacak kişi sayılarına (mahal 1: 1320 kişi, mahal 2: 666 kişi) uygun olarak hesaplanmıştır.

Kentsel yol ile bölünen alanda ise, yaşam alanında yerel üretim olduğu takdirde bu ürünlerin satışının yapılabileceği satış birimleri yolla ilişkili olarak kurgulanmıştır. Ayrıca alana gelecek malzemelerin depolanmasının bu alanda olması öngörülerek depolama alanları oluşturulmuştur. Ana yerleşim alanıyla ilişkinin korunması için giriş, nizamiye birimleri, idari binalar ile karşı karşıya konumlandırılmıştır. Bu alanda acil durumlarda yolla ilişkisinin daha kuvvetli sağlanabilmesi için sağlık ocağı birimi ayrıca konumlandırılıp yol ilişkisi yapıyla özelleşerek sağlanmıştır.

Yeni yaşam alanının tasarlanması çalışmasında öne çıkan konulardan birini de enerji sorunsalı oluşturmaktadır. Toplam 57 kümenin yer aldığı ve 2000 kişinin yaşaması planlanan bu alanın sürdürülebilir olabilmesi için enerjinin de sürdürülebilir olması ve yerleşimin doğaya saygılı olması şarttı. Bunun için ilin güneş enerjisi potansiyeli düşünülerek, alanın kuzeybatısında yer alan ve güneydo-

ğu bakı yönüne sahip kısmında GES (Güneş Enerji Santrali) kullanım alanı olarak öneride bulunulmuş, yine bu alanda teknik merkezlerin konumlandırılmasına karar verilmiştir.

Arazinin güneydoğu kısmında ise uydu görüntülerinden mevcut ağaçlar tespit edilmiş, bu ağaçların korunması kararı alınarak, barınma birimleri bu alana yerleştirilmemiştir. Bu alanın gelecekte üretim alanı olarak ve rekreatif kullanımlar için ayrılması düşünülmüştür.

Sosyal Donatılar

Yaşam alanlarında gündelik yaşamın devamlılığı ve ihtiyaçların giderilmesi sosyal donatılar tarafından sağlanır. Bu kullanımlar insanların beraber zaman geçirebildikleri hem karşılaşma hem toplanma mekanlarını oluşturur. Bu çalışmanın sadece barınma değil, yaşam alanı oluşturma amacıyla ilerlemesinde; sosyal donatılar ve bu alanların çevreleri ile kurdukları ilişki yaşama saygılı, esneklikli mekanlar tasarımı ön plana çıkarmıştır. Hafif çelik sistemle üretilmesi amaçlanan yemekhane birimleri, çamaşırhane, çok amaçlı salonlar, eğitim birimleri, spor alanları, kreş ve gündüz bakım evleri modüler olarak tasarlanmıştır. Bu sayede ihtiyaca göre esnek bir form sunabilir; gerektiğinde modül eklenerek kullanım alanı büyütülebilir veya tam tersi küçültülebilir. Vaziyet planında görülebileceği gibi ortak açık alanları şekillendiren sosyal donatıların kullanım sıklığı ve kullanıcı sayısına göre yaya aksı genişletilerek meydan ve açık toplanma alanları oluşturması amaçlanmıştır. Bu sayede yaya aksının yapılarla tanımlanması ve daha hareketli bir forma kavuşması sağlanmıştır.

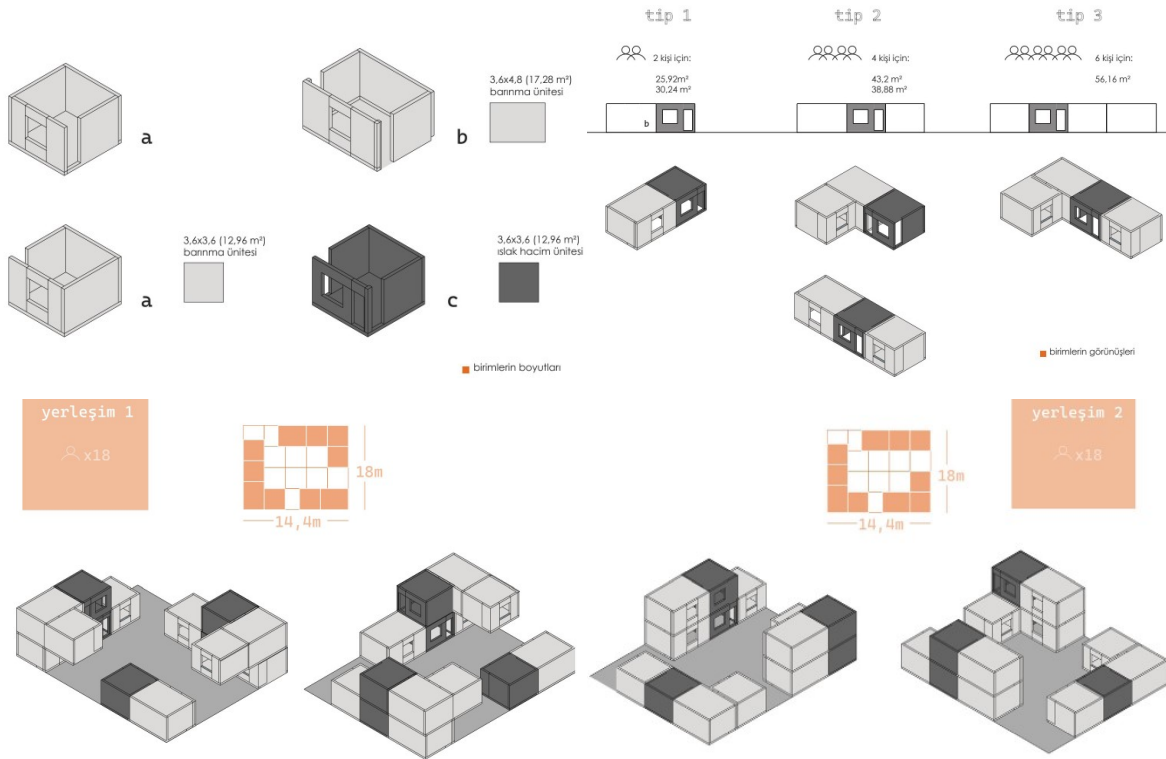
Daha yoğun olan Mahal 1'de 1.250 metrekarelik ana yemekhane, 400 metrekare alanlı çok amaçlı salon, her biri 25 metrekare alana sahip 9 çamaşırhane ve sanitasyon ünitesinin yanında tüm alana hizmet veren 370 metrekare alanlı anaokulu ve 1.000 metrekarelik koridor sistemi ile düzenlenmiş eğitim birimi bulunmaktadır. Mahal 1'e göre daha az yoğunluğa sahip Mahal 2'de ise 250 metrekarelik bir yemekhane, 400 metrekare alana sahip çok amaçlı salon ve 8 çamaşırhane ile sanitasyon ünitesi ve 2 spor sahası mevcuttur. Bu iki mahali bağlayan yaya aksı rotasında kafe, market, satış birimleri gibi diğer kullanımlar için 50 metrekare alanlı tekli üniteler yerleştirilmiştir. Çok amaçlı salonlar ve tekli ünitelerin gerektiğinde yerel üretimler için kullanılabilmesi düşünülmüş, bu sebeple olabildiğince esnek ve kullanıcının kendi ihtiyacına göre dönüştürebileceği mekân örüntüleri amaçlanmıştır.

Barınma Üniteleri

Mesleki bilginin toplum yararına kullanılması Malatya'da depremzedeler için tasarlanan geçici barınma birimleri üretim sürecini ve sonucunu belirledi. Mimarlık öğrencilerinin ve mezunlarının katılımcı bir üretim süreci içinde tartıştığı, değerlendirdiği ve önerdiği tasarım kriterlerine göre sosyo-kültürel anlamda yaşanabilir ve sürdürülebilir, teknik anlamda üretilebilir ve taşınabilir bir tasarım ürünü oluştu. Bu bağlamda, geçici barınma ünitelerinin modüler sistem içinde çözülmesi uygun bulundu. Standardize edilmiş bir ölçeklendirme metoduyla farklı ebatla iki birim ($360 \times 360 \text{ cm}^2$ ve $360 \times 480 \text{ cm}^2$) üretildi. 120 cm ve katları olarak tasarlanan bu iki birim, farklı kombinasyonlarla üç yönde (w, y ve z ekseninde) bir araya gelebilmeye uygun olarak tasarlandı. İhtiyaca göre farklı sayılarda bir araya gelen modüler birimler mekânsal büyümeye ve küçülmeye uygun şartları sunmakta ve 2, 4 ve 6 kişinin bir arada kalabileceği geçici barınma ünitesini üretebilmektedir. Her barınma ünitesi ıslak hacimlerin ve ana girişin çözüldüğü 360×360 metrekairelik çekirdek modül etrafında kendini çoğaltacak biçimde planlanmıştır. ıslak hacimlerin bağımsız bir modül olarak çözülmesi, barınma birimlerinin kombinasyonunda ve yerleşim planında (alt yapıdan kaynaklı) referans sağlamaktadır (Şekil 4).

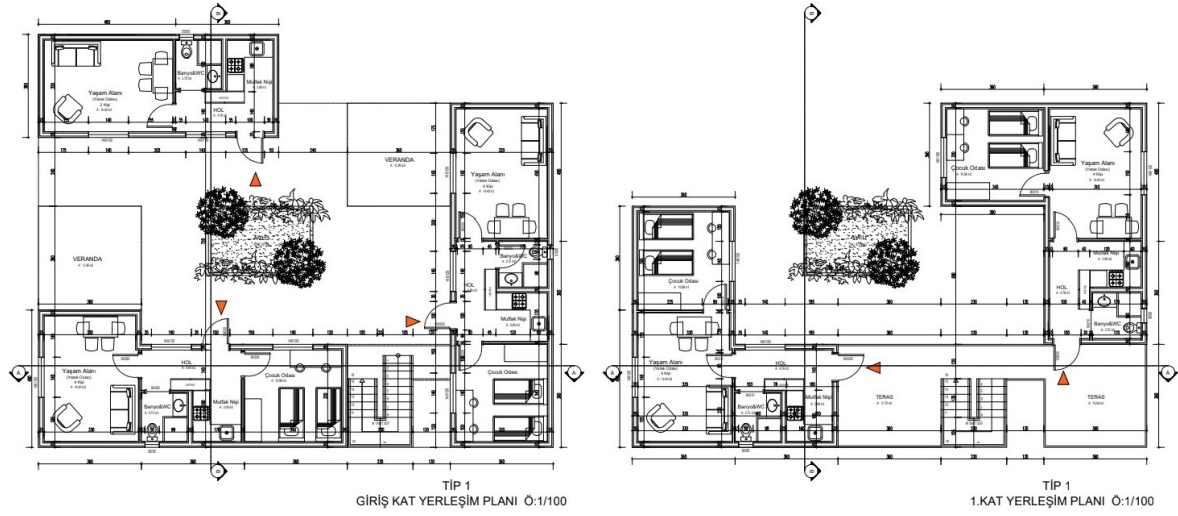
Birimlerin ebatları, iç mekân tefrişlerinin standart ölçüleri (örneğin bir yatak, çalışma masası, dolap, tezgah, klozet ve duşakabin) düşünülerek belirlenmiştir. Barınma ünitelerinin artikülasyonunda sosyal ilişkilerin ve gündelik pratiklerin sürdürülebilirliği düşünülmüş, bu bağlamda, modüllerin bir araya gelişlerinde sadece kapalı mekanlar değil, açık ve yarı açık mekanların üretilmesi önemsenmiştir. Farklı kombinasyonlar sonucu oluşan saçaklar ve teraslar sayesinde yaşamsal faaliyetlerin, alışkanlıkların veya deneyimlerin mekânsal ihtiyaçlarının karşılanması planlanmıştır. Üst üste gelebilecek barınma ünitelerinin erişiminin, dışarıdan takılacak düşey bir sirkülasyon modülü ile sağlanması planlanmıştır. Kültürel ve sosyal ilişkilerin sürdürülebilirliği açısından 2, 4 ve 6 kişinin yaşadığı ve toplamda 18 kişinin barınabileceği avlulu sisteme sahip iki farklı yerleşim şeması üretilmiştir. Böylece arazi kullanımı, konumlanma ve yönelimde oluşabilecek aksaklıklar ve kompleksite minimize edilmiş, bu sayede planlamadan uygulamaya kadar tasarım süreci sistematik hale getirilmiştir (Şekil 5).

Birimlerin hafif çelik sistemle üretileceği göz önünde bulundurularak, 120 santimetrenin temel ölçü olarak ele alınması salt iç mekân çözümleri açısından değil, yüzey kaplama malzemelerinin ve

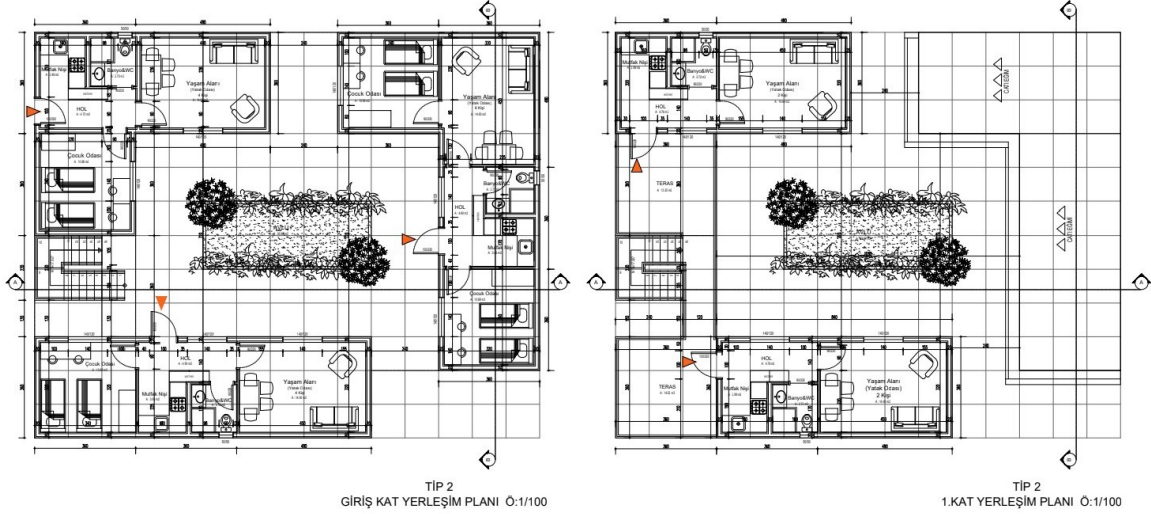

Şekil 4. Modüler birimler. Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

TİP-1 YERLEŞİMLERİ

TİP-2 YERLEŞİMLERİ

Şekil 5. Geçici yaşam birimleri plan ve kesitleri. Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

strüktürel elemanların üretilebilirliği ve dayanıklılığı açısından da referans sağlar. Böylece çelik profiller arasında gelecek yalıtım ve yüzey kaplama malzemelerinin standart üretiminde malzeme israfının da önlendiği en ideal açıklık elde edilmiştir. Modüler birimler, strüktürel elemanlar sayesinde toprak zeminden yükseltilerek doğal çevreye yapılacak müdahalenin minimize edilmesi planlanmıştır. Çelik profiller arasında gelecek sandviç paneller ile ısı ve su yalıtımı sağlanarak soğuk, sıcak ve yağışlı hava koşullarına karşı konforlu iç mekân ortamı sağlanacaktır. Bu modüler birimler bütünüyle fabrikada üretilip araziye taşınabileceği gibi 120 santimetrelik paneller halinde üretilip yerinde montajının ve kurulumunun da sağlandığı bir sistem olarak düşünülmüştür. Parçaların alanda bir araya getirilmesi barınma ünitelerinin lojistiği açısından

büyük kolaylık sağlamakta, aynı anda çok sayıda birimin taşınması mümkün olmaktadır. Buna göre taşıyıcı profil ile yalıtım ve kaplama malzemelerine sahip yanal ve düşey yüzeyleri üretecek panellerin alanda bir araya getirilmesi düşünülmüştür.

Düşük maliyette, nitelikli barınma mekanları sunan bu tasarım yaklaşımının sadece Malatya için değil farklı şehir ve bölgelerdeki sosyal ve kültürel yaşamın sürdürülebilirliğine olanak sağlayacak mekânsal çeşitliliği ve zenginliği sunması planlanmaktadır. Önerilen modüler sistem sayesinde farklı mekânsal ihtiyaçlar oluşturulacak kapalı, yarı kapalı ve açık mekân kurguları ile sağlanabilecektir (Şekil 6). Katılımcı üretim süreçleri içinde, afet bölgelerinde yaşanan ve en temel problemlerden biri olan barınma ihtiyacının çözümüne dair yapılan

Şekil 6. Barınma üniteleri Tip-1 ve Tip-2 yerleşkesinden görseller. Kaynak: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

bu öneri, insanca yaşanabilir nitelikte bir çevre tahayyülünün maddeselliğini sunmaktadır. Sağlıksız, dayanıksız ve güvensiz olan çadır veya tek-tip konteyner mekanlarının, geçici dahi olsalar barınma için uygun olmadıkları için, alternatiflerinin üretilmesi gerekmektedir. Çünkü bilimsel ve teknik bilgiye dayanarak, deprem sonrası büyük yıkımın yaşandığı 11 kentte enkazların kaldırılması, yeni yerleşim için alt yapının ve sosyal donatıları ile birlikte yerleşim yerlerinin planlanması, tasarlanması ve inşa edilmesi uzun bir zaman alacaktır. Bu inşa süreci içinde depremedeler için sağlıklı ve güvenli geçici yerleşim yerleri sunulması elzemdir.

Deprem bölgesi dışındaki belediyelerin, şehir içinde artan su ve elektrik tüketim miktarı hesapları, deprem sonrası göçün büyüklüğü Türkiye’de bu demografik hareketin yaratacağı sosyal, kültürel ve ekonomik değişimin habercisidir. Deprem kentlerinde sağlanacak geçici yerleşimler ile göç sonrası oluşacak problemler ve zorluklar engellenebilir. Çünkü kültürel kimliğin ve toplumsal belleğin üretildiği yerler olarak kent mekanlarını kısa ya da uzun vadede terk etmek, post-travma sürecini derinleştirecektir.⁵ Bilimsel ve teknik analizler sonucu kalıcı yerleşim alanlarının bütüncül olarak tasarlanması ve planlanması, gelecekte olası krizler yaşamamak için büyük öneme sahiptir ve bu üretim sürecine kadar hızla uygulama imkânı sağlayan

geçici yaşam alanlarının oluşturulması gerekmektedir. Doğal afetlerin yaşamsal krizlere dönüştüğü bir bağlamda, Mimarlar Odası Ankara Şubesi çatısı altında geliştirilen Malatya Yeşilyurt Yaşam Üniteleri Projesi, sürdürülebilir ve yaşanabilir yapı bir çevrenin üretiminde mesleki bilginin toplum yararına kullanılmasının “mimar”lığını üretmiştir.

DİPNOTLAR

- 1 David Harvey. Umut Mekanları, İstanbul: Metis Yayınları, 2006, 246.
- 2 Ernst Fisher. Sanatın Gerekliliği, Payel Yayınları, 2017.
- 3 Peter Eisenman. “Önsöz,” Yaşadığımız Günün Tarihleri: Mimarlıkta Modernizmi İcat Etmek, Ed. Antony Vidler, İstanbul: Metis Yayınları.
- 4 Mouratidis, K. (2018). Rethinking how built environments influence subjective well-being: A new conceptual framework. *Journal of Urbanism: International Research on Placemaking and Urban Sustainability*, 11(1), 24-40.
- 5 Ben C.H. Kuo (2014) Coping, acculturation, and psychological adaptation among migrants: A theoretical and empirical review and synthesis of the literature, *Health Psychology and Behavioral Medicine*, 2:1, 16-33, DOI: 10.1080/21642850.2013.843459

Ece Yoltay

1990 yılında Ankara’da doğmuştur. Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde 2013 yılında lisans eğitimini tamamlamıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde, 2016 yılında yüksek lisans ve 2023 yılında doktora derecelerini almıştır. Mimarlık teorisi ve eleştirisi, kamusal mekan ve iktidar ilişkileri, toplumsal cinsiyet konularında ulusal ve uluslararası araştırmalar ve yayınlar yapmıştır. 2015 yılından beri Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Öğrenci üyeliği ile başlayan Mimarlar Odası Ankara Şubesi’nde yürütmüş olduğu çalışmalarına, sonrasında yönetim kurulunda ve denetim kurulunda farklı dönemlerde yedek ve asil üye olarak devam etmiştir.

Deniz Can

1992 yılında Ankara’da doğdu. İlköğretim ve ortaöğretimi TED Ankara Koleji’nde tamamladı. Lisans derecesini Gazi Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nden aldı. Bu süreçte ulusal ve uluslararası mimarlık çalıştaylarına katılmakla beraber, çalışmalarını bir yıl Madrid Alcalá de Henares Üniversitesi’nde yürüttü. 2015 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Mimarlık ve Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde yüksek lisans eğitime başladı. Akıllı Şehirler üzerine yaptığı yüksek lisans tez çalışmasını 2019 yılında tamamladı. 2015 yılından beri ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde araştırma görevlisi olarak çalışmakta, doktora çalışmalarına Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde devam etmektedir. Sürdürülebilirlik, kentsel politikalar, planlamanın kumsallaşması konularında ulusal ve uluslararası yayınları ve araştırmaları mevcuttur. TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi ve Mimarlar Derneği 1927’de yedek yönetim kurulu üyesi olarak çalışmalar yürütmektedir.

Post-Travma Sürecinde Bir Tasarım Önerisi Olarak Malatya’da Geçici Yaşam Üniteleri

Mimarlıkta yaşanabilir ve nitelikli bir yapıyı çevrenin üretimi, sosyal, kültürel, ekolojik ve ekonomik sürdürülebilirliğin ön planda tutulduğu tasarım tavrı ve süreciyle mümkündür. Mekanın kullanıcılarının ihtiyaçları ve gündelik pratikleri göz önüne alınarak oluşturulan tasarım kararları sadece barınma ihtiyacına yönelik değil, esnelikli bir yaşam alanı oluşturulması için önem taşımaktadır. Afet sonrası büyük yıkımın olduğu yapılar çevrelerde sağlıklı ve güvenli acil yaşam alanlarının tasarlanması ve yaşamsal ihtiyaçları gözeten mekanların oluşturulması afet sonrası travmatik sürecin etkilerini minimize etmek için önemli bir unsurdur.

6 Şubat 2023 tarihinde 11 ilde büyük bir yıkıma yol açan, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrası geçici ve kalıcı barınma ve yaşam alanlarının oluşturulması en temel ihtiyaç olarak karşımıza çıkmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda Mimarlar Odası Ankara Şubesi, 18 ve 19 Şubat tarihlerinde gönüllü 54 mimar ve şehir plancının katılımlarıyla birlikte afetten etkilenen kentlerden biri olan Malatya’da acil yaşam alanı ihtiyacına çözümlerin arandığı bir çalıştay gerçekleştirmiştir. Kolektif üretim pratiğine dayanan bu çalıştayda, 2000 kişinin barınacağı geçici yaşam alanları, barınma üniteleri ve sosyal donatılar tasarlanmıştır. Bilimsel ve teknik bilginin ışığında kalıcı bir yapıyı çevrenin üretimine kadar, depremzedeler için afet bölgelerinde yaşanabilir ve nitelikli bir ortamın sağlanması yıkımın neden olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik sorunların çözümü için önemlidir. Katılımcı tasarım sürecine sahip bu çalıştay, mesleki bilginin toplum yararına kullanıldığı bir üretim modelini ve pratiğini üretmiştir.

Anahtar kelimeler: 2023 Kahramanmaraş depremleri, afet sonrası yaşam alanları, acil yaşam üniteleri, Malatya, Mimarlar Odası Ankara Şubesi.

Temporary Life Units in Malatya As a Design Proposal in The Post-Trauma Process

The production of a livable and quality built environment in architecture is possible with a design attitude and process that prioritize social, cultural, ecological, and economic sustainability. The design decisions, made by considering the needs and daily practices of the users of the space are essential not only for providing shelter, but also for creating a living space that fosters well-being. Designing healthy and safe emergency living spaces and creating spaces that prioritize vital needs in areas with significant post-disaster destruction are important factors in minimizing the effects of the post-disaster traumatic process.

After the earthquakes in Kahramanmaraş on February 6, 2023, which caused great destruction on the built environment in 11 provinces, the creation of temporary and permanent shelter and emergency living spaces emerged as the most fundamental need. In line with this need, The Chamber of Architects of Turkey Ankara Branch held a workshop on 18 and 19 February with the participation of 54 volunteer architects and city planners, where solutions were sought for emergency living space needs for the city of Malatya, one of the cities affected by the earthquake. During the workshop temporary living quarters for 2000 people; with accommodation units and social facilities are designed to provide a healthy and safe environment. Until the production of a permanent built environment, it is important to provide a livable and quality environment for earthquake victims in disaster areas guided by scientific and technical knowledge for the solution of the social, cultural, and economic problems caused by the destruction. This workshop has generated a production model and practice where professional knowledge is utilized for the benefit of society through the implementation of a collective design process.

Keywords: 2023 Kahramanmaraş earthquakes, post-disaster living areas, emergency living units, Malatya, Chamber of Architects of Turkey Ankara Branch.